



Ks § 13 Svar på remiss gällande justerad beräkning av administration i kostnadsutjämningen för kommuner, Fi2025/02010

KS2025/0466

Beslut

Kommunstyrelsen antar föreslaget remissvar så som sitt eget samt att kommunstyrelsen överlämnar det till Finansdepartementet.

Ärendebeskrivning

Finansdepartementet har utarbetat promemorian ”*Justerad beräkning av administration i kostnadsutjämningen för kommuner*”. Förslaget är ute på remiss och remissvar ska ha inkommit till Finansdepartementet senast den 4 februari 2026.

Syftet med det nuvarande systemet för kommunalekonomisk utjämning är att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar för alla kommuner att ge sina invånare likvärdig service, oberoende av skillnader i skattekraft och ekonomiska förutsättningar. I kostnadsutjämningsystemet finns en ersättning för administrativa merkostnader i befolkningsmässigt små och glesa kommuner.

I Finansdepartementets promemoria föreslås förändring i fördelningen av ersättning för administrativa merkostnader. Tillägget beräknas idag utifrån från en indelning av kommunerna i grupper utifrån folkmängd och invånardistans. I indelningen införs ytterligare en gräns för invånardistans på 700 meter och den nedre gränsen för folkmängd höjs från 8 000 till 10 000 invånare. Vidare föreslås att ersättningsbeloppen ska justeras och anges i 2022 års prisnivå. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2027.

Kostnadsutjämningsystemet har, i sin helhet har nyligen utretts av Utjämningskommittén, vilket presenterades i kommitténs slutbetänkande ”*Nätt och jämnt – Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn*” (SOU 2024:50).

Finansdepartementets förslag skiljer sig från utjämningskommitténs. Utjämningskommittén kom fram till att det som avgör merkostnader för administrationsfunktioner är kommunstorlek.

Säters kommun är nettobetalare i systemet och betalar idag 69 kr/invånare vilket enligt förslaget skulle sänkas till 68 kr/invånare, d.v.s. en lättnad med 11,2 tkr/år. För Säters



Forts. Ks § 13

kommuns del innebär förslaget ingen större förändring (preliminärt en minskad kostnad med 1 kr/invånare).

Förslaget innebär dock en stor skillnad för många andra kommuner för glesbygdskommuner i andra delar av Sverige. För Dalarnas del är det 6 kommuner som är nettomottagare i dagens system. Samtliga dessa kommer vara nettomottagare även enligt det nya systemet men för fem av sex kommuner innebär förslaget en avsevärd försämring och dessa kommuner får sammantaget ca 56,2 mkr mindre per år. För Dalarnas kommuner som helhet innebär förändringen för försämring med 50,3 mkr/år.

Arbetet med svar till remissyttrande har utarbetats i samarbete med övriga Dalakommuner inom ramen för Dalarnas kommunförbund.

Förslag till remissyttrande

Säters kommun lämnar följande remissyttrande rörande Finansdepartementets promemoria ”Justerad beräkning av administration i kostnadsutjämnningen för kommuner” med dnr Fi2025/02010:

1. Legitimitet och vetenskaplig grund i utjämnningssystemet

Det är avgörande för utjämnningssystemets legitimitet att systemets beståndsdelar är korrekt utformade och bygger på saklig och vetenskaplig grund. Säters kommun välkomnar därför att systemet ses över med jämna mellanrum. Vi bedömer att Utjämningskommitténs (SOU 2024:50) förslag, både vetenskapligt förankrade och framtagna av en enig parlamentarisk kommitté, vilket stärker förslagets demokratiska legitimitet, Regeringen bör därför arbeta vidare utifrån det förslaget.

2. Brist på helhetssyn i regeringens agerande

Regeringen anger att ytterligare förslag om utjämnningssystemet kommer att läggas fram under 2026 (prop. 2025/26:1). Detta gör det svårt att ta ställning till de nu aktuella förändringarna, eftersom vi inte har möjlighet att bedöma helheten. En samlad reform bör behandlas som en helhet för att kommunerna ska kunna överblicka konsekvenserna och planera långsiktigt. Att nu föreslå en alternativ modell utan att ge besked om helheten undergräver reformens trovärdighet.

3. Förslaget bygger på en förlegad gleshetsmodell

Utjämningskommitténs förslag att ersätta den nuvarande modellen för gleshet med ett nytt mått, baserat på regressionsanalyser, syftade till att bättre fånga faktiska merkostnader i glesa kommuner. Regeringen väljer i stället fortsätta med en förenklad gruppindelning,



Forts. Ks § 13

där gleshet mäts som kommunens totala befolkning dividerad med ytan (invånardistans). Denna metod bortser från verklig bebyggelsestruktur. Resultatet blir att stora kommuner med en koncentrerad befolkning i centralorten fortsatt gynnas, medan kommuner där befolkningen är mer utspridd missgynnas, något som enligt Utjämningskommittén inte speglar de faktiska merkostnaderna för en glesbygdskommun. Det är en allvarlig brist i förslaget och motverkar syftet med kostnadsutjämningen.

4. Omfördelning mellan redan ekonomisk utsatta kommuner

Det föreslagna systemet innebär inte någon egentlig omfördelning från kommuner med låg gleshet till kommuner med hög gleshet. I stället sker omfördelningen mellan olika landsbygdskommuner, samtliga med en låg befolkning i förhållande till yta. Förslaget innebär således att redan resurssvaga kommuner ställs mot varandra, snarare än att resurser styrs från kommuner med strukturella fördelar till de med verkliga kostnadsnackdelar.

Beslutsunderlag

Utjämningskommittén slutbetänkandet, *Nätt och jämnt – Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn* (SOU 2024:50)

Finansdepartementets promemoria Justerad beräkning av administration i kostnadsutjämningen för kommuner (Fi2025/02010)

Tjänsteutlåtande från kommunstyrelsesektorn den 14 januari 2026

Kommunstyrelsens arbetsutskott den 20 januari 2026 § 11

Delges

Finansdepartementet